

УДК 7.071-055.2

<https://doi.org/10.32461/2226-2180.38.2020.222067>**Цитування:**

Андрусишин Т. Б. Індикатори гендерних стереотипів в мистецькій кар'єрі (аналітичний дискурс). *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць. 2020. Вип. 38. С. 14-19.

Andrusyshyn T. (2020). Indicators of gender stereotypes in a cultural career (analytical discourse). *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats'*, 38, 14-19 [in Ukrainian].

*Андрусишин Тетяна Богданівна,
аспірантка кафедри методики музичного
виховання і диригування,
навчально-наукового Інституту музичного
мистецтва Дрогобицький державний
педагогічний університет імені Івана Франка
<https://orcid.org/0000-0002-2490-8385>
t.andrusyshyn@ukr.net*

ІНДИКАТОРИ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В МИСТЕЦЬКІЙ КАР'ЄРІ (АНАЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС)

Гендерні стереотипи мають деяку невідповідність з реаліями сьогодення, тому стають проблемою як для суспільства, так і для окремої особи, оскільки вони порушують актуальні питання формування гендерної рівності. Для вирішення цих проблем необхідні дослідження індикаторів гендерних стереотипів. Саме тому, в контексті нашого дослідження, **метою** є визначення індикаторів гендерних стереотипів в побудові мистецької кар'єри. **Методологія** дослідження обумовлена гендерним підходом спрямованим на подолання гендерних стереотипів у соціумі, рівноправністю, партнерством та взаємодією обох статей. Дослідження передбачає використання загальнонаукових методів аналізу, синтезу та узагальнення. Метод компаративного аналізу та аналогії, дозволяє ґрунтовно осмислити гендерні стереотипи та їх вплив на побудову кар'єри в мистецькій галузі праці. **Наукова новизна** полягає у визначенні індикаторів гендерних стереотипів, пов'язаних саме із соціальними стереотипами щодо розподілу ролей, в побудові мистецької кар'єри. **Висновки** підсумовують аналіз та визначення індикаторів гендерних стереотипів в побудові мистецької кар'єри. Осмислено, що гендерні стереотипи сформовані культурою як узагальнені переконання, а гендерна роль означає набір очікуваних зразків (норм) поведінки для чоловіків і жінок. Доведено, що розподіл праці, продовжує відтворювати гендерно-рольові стереотипи. Проаналізовано проблеми соціальних стереотипів, самоідентифікації та вільного мислення з якими жінки стикаються, реалізуючи себе в мистецтві. Констатовано, що усталені погляди стосовно статевої відмінності при працевлаштуванні, пов'язані саме із соціальними стереотипами щодо розподілу ролей. Саме такі стереотипи не дозволяють об'єктивно оцінювати можливість та компетентності жінок при працевлаштуванні чи побудові кар'єрного зросту в мистецьких галузях, відповідно пропозиція працевлаштування для чоловіків і жінок значно різниться в кількісному і якісному ракурсах.

Ключові слова: гендер, стереотипи, гендерні ролі, індикатори, кар'єрний зріст, мистецька кар'єра, стать.

*Andrusyshyn Tetiana, Postgraduate Student of the Methods of Music Education and Conducting Department
Drohobych State Pedagogical Ivan Franko University*

Indicators of gender stereotypes in a cultural career (analytical discourse)

Purpose of the article. Gender stereotypes have some inconsistency with the realities of today, and therefore become a problem for both society and the individual, as they raise pressing issues of gender equality. Research into indicators of gender stereotypes is needed to address these issues. That is why, in the context of our study, the purpose is to identify indicators of gender stereotypes in building an artistic career. **The methodology** of the study is conditioned by a gender approach aimed at overcoming gender stereotypes in society, equality, partnership, and interaction of both sexes. The study involves the use of common scientific methods of analysis, synthesis, and generalization. The method of comparative analysis and analogy makes it possible to thoroughly comprehend gender stereotypes and their influence on the construction of careers in the artistic field of work. **The scientific novelty** is to identify indicators of gender stereotypes that are related specifically to social stereotypes of role-sharing in building an artistic career. **The conclusions** summarize the analysis and definition of indicators of gender stereotypes in the construction of artistic careers. It is understood that gender stereotypes are shaped by culture as generalized beliefs, and gender role means a set of expected patterns (norms) of behavior for men and women. It is proved that the division of labor continues to reproduce gender-role stereotypes. The problems of social stereotypes, self-identification, and free-thinking that women face in realizing themselves in the art are analyzed. It has been found that gender-based views on gender differences in employment are related to social stereotypes of role-sharing. Such stereotypes do not allow for an objective assessment of women's opportunities and competencies in employment or career development in the arts, and therefore the offer of employment for men and women differs significantly in terms of quantity and quality.

Key words: gender, stereotypes, gender roles, indicators, career growth, artistic career.

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення суспільство є переважно гендерно-нечутливим, стереотипізованим та нейтральним. Існує тенденція переваги чоловічої статі у побудові кар'єри, працевлаштуванні та інших сферах використання соціальних можливостей. Особливої актуальності набувають питання гендерної рівності та подолання гендерних стереотипів, що впливають на вільний вибір та самоідентифікацію. Процес демократизації та гуманізації суспільства сприяє створенню рівних можливостей для кожної людини, незалежно від її соціального становища, національності, віку, статі тощо.

Гендерний індикатор (показник) може бути визначений як такий, що використовує кількісні та якісні показники для узагальнення гендерно-значущих змін, що відбуваються в суспільстві протягом певного часу. Сучасній людині необхідні певні світоглядні орієнтири, де вагому роль відіграє система усталених стереотипів.

Аналіз останніх досліджень. Матеріали дослідження апелюють до праць і тверджень: сучасного митця та ідеолога Пол Джексона Поллока, що дало можливість визначити поняття мистецтва в контексті розподілу гендерних ролей [8]; питання поділу сфер діяльності за чоловічими і жіночими функціями здійснено Талкотом Парсонсом [6], що провадило до визначення механізмів виникнення індикаторів чоловічих і жіночих соціальних функцій; Дослідження питань статі у світі, що змінюється здійснила науковця – Маргарет Мід [7], наведені статистичні дані опираються на результати праці проекту «Гендер онлайн» експертки гендерних досліджень – Людмили Костенко [3]; гендерні дефініції музичного мистецтва обґрунтовано в праці Вікторії Полюги [4].

Проблема усталених стереотипів не дозволяє об'єктивно оцінювати можливості та компетентності жінок в мистецьких галузях, відповідно кар'єрна запитуваність для чоловіків і жінок значно різняться в кількісному і якісному ракурсах. Саме тому метою статті є визначення індикаторів гендерних стереотипів в побудові мистецької кар'єри.

Виклад основного матеріалу. Індикатори гендерних стереотипів – це певне реконструювання з метою з'ясування, яким чином вони впливають на гендерну соціалізацію статі, та як при цьому змінюються потенційні можливості самореалізації (в нашому контексті дослідження побудови кар'єри). Будь-яка суспільна подія чи явище мають гендерну складову, тобто трактувати їх можна з точки зору прямої чи опосередкованої участі в них жінок і чоловіків. В залежності від ситуації індикатори можуть бути зорієнтовані, приміром, на основі групи

гендерних стереотипів (щодо соціальних ролей жінок та чоловіків, професійної діяльності та змісту праці фемінності / маскулінності, якостей особистості на професійну взаємодію в соціумі та ін.).

Гендерні стереотипи сформовані культурною узагальненою уявленню (переконання) про те, як поведуться чоловіки і жінки, а гендерна роль в такому контексті означає набір очікуваних зразків (норм) поведінки для чоловіків і жінок.

Культурні зразки – переважаючі цінності та вірування, що характеризують певну культуру та відрізняють її від інших. Ось чому ми аналізуємо мистецтво. Як зазначає сучасний британський музикознавець Філіп Тагг (1944), «...ідея культурних витворів змінилась з фокусування лише на об'єкті (в минулому) на загальний аналіз соціальних взаємовідносин, що формують умови виробництва і споживання об'єктів, створених митцями» [9]. Відповідно, сучасний американський художник та ідеолог, що вплинув на розвиток мистецтва ХХ століття – Пол Джексон Поллок (1912 – 1956), подав таке визначення мистецтва як: «Мистецтво – це невід'ємна частина економічного, культурного і соціального життя в якому домінують чоловіки, їх рішення і дії» [8]. За поданим визначенням науковця можна припустити, що культурні зразки, таким чином, є знаковими системами і відтворюють реальність. Вони використовують спеціальні культуральні звичаї для того, щоб презентувати аудиторії певні ідеологічні погляди на реальність, де гендер відіграє одну з вагомих проблем для осмислення та аналізу мистецтва, людини, сучасної дійсності та соціокультури загалом

«Гендер – це змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей та стосунків жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття і фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їхньої статі. Гендер – це соціальна стаття, на відміну від біологічної» [1, 37]. Тому гендер змінюється залежно від часу, культури, економічного, соціального та політичного контексту

У процесі розвитку гендерності склалося певне уявлення про гендер як про системну характеристику соціального порядку. Гендер властивий індивідові та відтворюється у його свідомості, соціальній взаємодії, особистій діяльності. Звідси гендер як «усвідомлюваний» та «досяжний» соціальний статус особистості розглядається крізь призму взаємодії чоловічого

і жіночого та втілюється в їх уявленнях, уподобаннях та, безпосередньо, міжособистісних стосунках. В останні десятиліття зацікавленість науковців гендерними стереотипами посилилася, адже вивчення широкого кола питань, які пов'язуються з різними аспектами гендерних стереотипів, має, безперечно, не лише теоретичне, а й практичне значення. «Гендерний стереотип, як і інші види соціальних стереотипів – це невід'ємний атрибут повсякденного мислення, самоусвідомлення та взаємодії індивідів у соціальному просторі» [2, 100]. Так, розподіл статей за різними соціальними ролями, що має тривалу історію й еволюцію, дістає ціннісно-нормативне обґрунтування у вигляді гендерних стереотипів, де гендерний стереотип – комплекс стійких уявлень (про чоловіків чи жінок), що сформований історично і детермінований соціокультурою. Гендерні стереотипи пронизують усі ланки життєдіяльності етносу, окреслюючи властиво чоловічі чи жіночі риси вдачі, сфери і стиль самореалізації, особливості виховання, а також вказують на суспільну ланку статі. Відповідно гендерні стереотипи є стійкими (сталими) утвореннями, що мало змінюються протягом десятиріч, а то й сторіч. Через це у сьогodenні третього тисячоліття стереотипи все ще відображають погляди і звичаї, що були притаманні патріархальному устрою. Таким чином, гендерні стереотипи не дають можливості реалізувати у всій повноті людський потенціал і ведуть до сегрегації – порушень прав людини за статевою ознакою. Конституційне право рівності прав і можливостей обох статей не вирішує у повній мірі реальних проблем у сфері гендерних перетворень. Необхідно також докласти величезних зусиль для подолання гендерних стереотипів у суспільній свідомості.

Здебільшого гендерні стереотипи є суттєвим перебільшенням відмінностей між чоловіками та жінками. Прихильники біологічного детермінізму вважають, що поведінкові відмінності чоловіків і жінок виникли природно, тобто такі відмінності сприяли виживанню і внаслідок природного відбору дедалі частіше траплялися й відтворювалися серед представників певної популяції.

У західній соціальній думці середини ХХ ст. в роботах представника структурно-функціонального аналізу, соціолога Талкота Парсонса (1902 – 1979) та його колег обґрунтовується диференціація статевих ролей. Цей підхід кілька десятиліть поспіль панував у західній суспільній думці й дістав назву статево-рольового. Суть концепції американського соціолога Т. Парсонса полягає в «необхідності функціонального поділу сфер діяльності або

диференціації чоловічих і жіночих соціальних функцій (інструментальної для чоловіків і експресивної для жінок). Інструментальна функція забезпечує відносини системи із зовнішнім світом, забезпечує засоби до існування й вимагає владності та жорсткості. Експресивна функція спрямована на підтримку інтеграції членів системи, встановлення моделей стосунків і регулювання рівня напруженості членів сімейного союзу та передбачає м'якість і вміння погасити конфлікт. Розділ чоловічих і жіночих ролей, згідно Т. Парсонса є, по-перше, механізмом, що забезпечує стабільне функціонування будь-якої соціальної системи, у тому числі й сім'ї» [6].

Антропологічні дослідження першої половини ХХ ст. також поставили під сумнів біологічну детермінованість розподілу гендерних ролей. Порівняння очікуваних від чоловіків і жінок ролей у різних суспільствах відкрило велике розмаїття моделей диференціації гендерних ролей навіть у межах одного типу суспільства. Уперше саме в праці «Male and female a study of the sexes in a changing world» (переклад: «Чоловіче і жіноче. Дослідження питань статі у світі що змінюється») американського соціолога та науковця кроскультурних досліджень – Маргарет Мід (1901 – 1978) було наголошено на тому, що «... «природні» надбання і досягнення чоловіків і жінок, по своїй суті навряд чи є такими вже, природними чи універсальними, як це підказує етноцентрична концепція». За її словами, «якщо аж так легко можна такі прояви статі, котрі ми традиційно розглядали як жіночі – як от пасивність, чуйність і готовність доглядати дітей, установити в якомусь одному племені як чоловічу модель, а в іншому – проголосити неприйнятною для більшості як жінок так і чоловіків, тоді ми не матимемо більше жодних підстав пов'язувати подібні стереотипи зі статтю» [7, 302]. Можемо припустити те, що певна асиметрія в культурних поцінуваннях чоловічого й жіночого є універсальною. Так, і М. Мід визнала це, зауваживши, що «хоч якими б були роздумування відносно походження власності чи права на цю власність, і навіть коли ці поверхові й одночасно очевидні роздумування відображені у взаєминах статей, все одно престижні цінності завжди закріплюються за чоловіками» [7, 303].

Наукові пошуки багатьох дослідників у питаннях вивчення гендерності сконцентровано саме на стереотипах щодо психологічних та поведінкових характеристик чоловіків і жінок та кроскультурних уявленнях їх подібності чи відмінності. Тому разюча кроскультурна подібність гендерних стереотипів свідчить не про біологічну детермінованість відмінностей

між чоловіками й жінками, а радше є наслідком подібності соціального розподілу праці між статями, що урізноманітнювався в ході історичного розвитку, але більшою чи меншою мірою завжди зберігав за жінками – види праці пов'язані з материнством, а за чоловіками – діяльність матеріального забезпечення сім'ї, а значить побудови кар'єри. Оскільки й нині подібний розподіл праці, хоча й суттєво модифікований, але продовжує зберігатися. Відповідно, до сьогодні традиційно відтворюються гендерно-рольові стереотипи.

Звернемося до сучасних досліджень та статистичних даних наведених експерткою гендерних досліджень Людмилою Костенко у проєкті «Гендер онлайн». Авторка зосереджується на гендерному розподілі праці, а саме на видах діяльності, що їх суспільство приписує чи очікує від представників різної статі суттєво різняться за престижністю, рівнем оплати, обсягом виконання керівних і владних повноважень, та констатує:

«32 % українських жінок стикались з ситуаціями, коли у чоловіків були переваги при прийомі на роботу, розмірі винагороди, кар'єрних перспективах тощо; 62 % жінок та 38 % чоловіків вважають, що «сексуальні домагання це можливість просунутися по кар'єрних східцях...»

Переважає більшість державних службовців – жінки (75,4%). Однак вони мінімально представлені на керівних посадах. Жінки складають 13,8 % керівників 1 категорії та 24,1 % – 2 категорії.

Відповідно до концепції гідної праці у Міжнародній організації праці (МОП) гендерна рівність у цій сфері означає: рівність можливостей у сфері зайнятості; рівна винагорода за працю рівної цінності; рівний доступ до безпечних і здорових умов праці та до соціального забезпечення; рівність прав в об'єднаннях і колективних переговорах; рівні можливості в області цілеспрямованого професіонального розвитку та кар'єрного росту; справедливий як для чоловіків, так і для жінок баланс між роботою та сімейним життям; рівна участь в процесах ухвалення рішень, у тому числі і в основних органах МОП» [3].

Як бачимо, склався такий собі «чоловічий стандарт», у який жінкам складно вписатися. І цей стандарт стосується і мистецької галузі праці. Хоча в сьогоднішній з'явилася багато жінок-виконавиць, проте, основний контекст гендерної стереотипізації звернено до освіти й соціальних установок, до рівних можливостей. Проблеми з якими жінки стикаються, реалізуючи себе в мистецтві, стосуються самоідентифікації та вільного мислення. Брак вільного часу та проблема пошуку нових шляхів теж займають не

останнє місце. Та найчастіше жінкам доводиться стикатися з проблемою підтримки в родині. Чоловіки вважають, що жінки мають віддавати час не мистецтву, а вихованню дітей та домашнім справам. Так, створюються комплекси та стереотипи і, саме тому, жінки зрештою або не полишають мистецтво, або займаються ним лише на аматорському рівні.

Також існує така проблема, як низька плата за творчу діяльність. В більшості випадків митець творить, передуючи часу і не може заробляти достатньо, розраховуючи лише на власні мистецькі витвори, тому жінки повинні займатися ще й іншою, більш прибутковою роботою. Якщо ця робота все-таки пов'язана з творчістю, то можна сказати, що жінці пощастило. Якщо ж ні – вона працює на роботі, а ввечері її чекають хатні турботи і турбота про сім'ю. Як результат – проблема часу. Жінки не мають часу творити через природній поклик материнства і безкінечності домашніх турбот. Існують випадки зміни ролей у сім'ї, коли домашніми клопотами і дітьми займаються чоловіки, проте це лише випадки, а не усталена норма.

Беручи до уваги музичне мистецтво, а саме сучасну популярну музику, то тут становище із побудовою кар'єри значно різниться із становищем жінки-художниці чи письменниці. Поп-музика сьогодні яскраво представлена жінками-виконавицями, які задовольняють запити суспільства. І саме жінки, а точніше, переважна більшість жінок, дівчат, брюнеток-блондинок, різного віку, комплекції задовольняють ці запити. Саме у популярній музиці багато ніш, які заповнюються певними людьми, тому тут некоректно говорити про стереотипи й дискримінацію.

У наш час стереотипи вже менше заважають. Проте, наприклад, жінка вийшла на конкурсну сцену грати. Вона може гарно виконувати музичний твір, але все одно є певні соціальні установки, як саме потрібно це робити. Під ці правила жінка змушена підлаштуватися. А стандарти все одно залишаються чоловічі. Що маєтись на увазі під «чоловічими стандартами»? Це різні установки сприйняття статі. Скажімо, чоловік ставить собі за мету 10 концертів і творчо налаштовується на них, не думаючи більше ні про що. Жінка ж не зможе дозволити собі зосередитись лише на творчому налаштуванні виконання твору. Вона, окрім описаних вище сімейно-побутових проблем, повинна думати і про одяг, і про макіяж-зачіску, оскільки так вимагають «чоловічі стандарти», а значить – цього потребує успіх. Чоловік, яким би не вийшов на сцену, навіть якщо він вийде неголеним, кошлатим, у м'ятому одязі, але він гарно грає – йому все інше пробачать. Якщо ж

жінка-піаністка виходить кошлата, неохайна, без підготовленого сценічного одягу, але грає гарно. Які враження залишить її гра? Можемо припуститися думки, що враження від її виконання буде опосередковано зовнішнім виглядом. Навіть при рівному виконанні на жінку перенесуть негативне сприйняття немистецьких чинників, наприклад, зовнішнього вигляду, манери поведінки, тощо.

Зазначимо, що можуть діяти і сексистські установки, за якими жінка як виконавець нижчого рівня буде оцінена краще, бо вона підморгнула, у неї сукня відверта, тобто вона апелює до лібідо. Також існує стереотип, коли жінка й гарно грає, і гарно виглядає – тоді її успіх приписують зовнішнім чи іншим, не дотичним до мистецтва, чинникам. У плані кар'єрного зросту і творчої реалізації є ще багато інших чинників, коли від жінки очікують більше, ніж від чоловіка. До жінок більше вимог, які взагалі не стосуються музики. Ці стереотипи впливають на підсвідомому рівні і стосуються самоідентифікації та вільного мислення.

Проте зазначимо, що попри те, що ми вже на шляху до змін, така глобальна проблема не вирішується швидко. У сучасній світовій спільноті відчувається позитивна тенденція, особливо в галузі сучасного мистецтва. Що ж стосується України, то деякі критики, особливо постаті зрілі, що зростали на радянських принципах, формують своє відношення до жінок-митців досить упереджено, вважаючи, що їхнє мистецтво більш аматорське, шаблонне та не несе індивідуальності. Вони вважають, що жінки йдуть протореним «чоловічим» шляхом і не вносять у мистецтво новизни, не створюють нових стилів чи підходів.

До прикладу, жінки є різні, як і чоловіки. Комусь із чоловіків набагато краще вдається опікуватися дітьми, а жінки доволі часто проявляють прагматичність, раціональність і далекоглядність в покращенні матеріального становища родини. Власне, такі стереотипи розподілу гендерних ролей приводять до гендерної дискримінації. Тобто, якщо претендент на вакантну посаду жінка, очевидно, вона не зможе відповідно працювати, оскільки думатиме про дітей і родину, вона не зможе виконувати роботу, пов'язану з довгостроковими відрядженнями, їй бракуватиме цілеспрямованості і професійної мотивованості, а тому, відповідно, якщо вона працюватиме, то за меншу заробітну платню. У результаті таких мисленневих суспільних стереотипів виникає гендерна сегрегація праці і розрив в оплаті. Відповідно жінки заробляють на 25% менше в порівнянні з чоловіками, що призводить до розуміння того, що традиційний розподіл ролей в сім'ї зумовлює певний цикл, замкнуте коло.

Усвідомлення працедавцем проблеми того, що моє рішення у призначенні на посаду не повинно керуватися традиційними гендерними стереотипами, провадило б до більш раціонального та обґрунтованішого вибору.

Гендерна сегрегація праці як проблема досить актуальна і очевидна в умовах сьогодення. Сегрегація (лат. *Segregatio* – відділення) – різновид дискримінації, який полягає у фактичному чи юридичному відокремленні в межах одного суспільства тих суспільних груп, які вирізняються за расовими, гендерними, соціальними, релігійними, мовними чи іншими ознаками, та в подальшому законодавчому обмеженні їхніх прав [5]. Умовно говорячи, це поділ професій на чоловічі та жіночі. Так, в найвищій суспільній органі-заційній ієрархії знаходяться чоловіки (політика, великий бізнес). Середній рівень – рівень фізичної праці також більш насичений пропозиціями для чоловіків. Жінки в основному забезпечують вакансії, пов'язані зі сферою обслуговування та надання адміністративних, консультативних, дорадчих послуг. Зазначимо, що важливим елементом аналізу гендерної сегрегації є зверненість до освітніх послуг, де переважна більшість педагогічних працівників – жінки. У сфері музичного мистецтва аналогічно, якщо посада концертмейстер передбачає фемінітив чоловічого роду, то переважна більшість концертмейстерів є жінками. Проте, знову ж таки, сегрегація очевидна в тому, що керівні посади в освітніх структурах займають чоловіки.

Пропозиція працевлаштування для чоловіків і жінок значно різниться в кількісному і якісному ракурсі.

Кількість жінок за видами діяльності в Україні найбільша у сфері охорони праці та сфері надання освітніх послуг. Тобто ці сфери діяльності є найбільш фемінізовані і з переліку чисельних різновидів та сфер праці лише ці дві галузі займають пріоритетні позиції для кар'єрного росту та працевлаштування жінки. Чому так відбувається? Знову ж традиційні стереотипи провадять до осмислення схильності жінок до навчання та піклування про здоров'я, але насправді в сучасному світі будь-яка пропозиція на ринку праці, насамперед пов'язана з оплатою праці. Тобто пропозиція зумовлює попит. До прикладу в США лідируючі позиції у сфері охорони праці займають чоловіки, оскільки це престижна і високооплачувана професія. Закономірність пропозиції та оплати праці повинна бути пов'язана, насамперед, не традиційними стереотипами чи біологічними відмінностями, а індивідуальними здібностями претендента, незалежно, чоловік це чи жінка.

Закономірно за таких умов виникають бар'єри на шляху побудови кар'єри. Асоціації

жінок з материнством і прив'язаність до родини значно ускладнюють рух до успішної побудови професійного зросту. Гендерна дискримінація є неприпустима в сучасному середовищі незалежної, самостійної жінки. Посадові місця та відповідні умови праці в сучасному середовищі не повинні містити елементи гендерної сегрегації чи дискримінації, особливо в аспекті оплати праці.

Висновки. Тема дослідження ґрунтується на визначенні індикаторів гендерних стереотипів в побудові мистецької кар'єри, що зумовило виокремлення та осмислення гендерних стереотипів, які змінюються, по-різному в різних історичні часи. Виокремлено, гендерні стереотипи, що сформовані культурою як узагальнені переконання, де гендерна роль означає набір очікуваних зразків (норм) поведінки для чоловіків і жінок. На основі аналізу досліджень Пол Джексона Поллока, Талкота Парсонса, Маргарет Мід, Вікторії Полюги, Людмили Костенко, доведено, що в умовах сьогодення розподіл праці, хоча й суттєво модифікований, але продовжує відтворювати гендерно-рольові стереотипи щодо психологічних та поведінкових характеристик чоловіків і жінок. Проаналізовано проблеми соціальних стереотипів, самоідентифікації та вільного мислення з якими жінки стикаються, реалізуючи себе в мистецтві. Констатовано, що усталені погляди стосовно статевої відмінності при працевлаштуванні, пов'язані саме із соціальними стереотипами щодо розподілу ролей в сім'ї, де чоловік є основним і головним забезпечувальником матеріальної сторони благополучності родини, а роль жінки зосереджена на материнстві та збереженні здорового емоційно-духовного середовища сім'ї. Саме такі стереотипи не дозволяють об'єктивно оцінювати можливості та компетентності жінок при працевлаштуванні чи побудові кар'єрного зросту в мистецьких галузях, відповідно пропозиція працевлаштування для чоловіків і жінок значно різниться в кількісному і якісному ракурсах.

Література

1. Гендерні медійні практики: навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2014. 206 с.
2. Дуля Т. П. Особливості впливу гендерних стереотипів на розвиток особистості підлітка. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*. Чернігів, 2015. № 128. С. 100-103.
3. Костенко Л. Мінливий гендер. Проект «Гендер Онлайн» ЧОО ВАЖ «Славія». URL: https://www.slideshare.net/yuliachar1/ss-35863745?next_slideshow=1 (дата доступу: 12.02.2020)

4. Полюга В. Гендерні дефініції музичного мистецтва в освітній системі. *Антропологічні виміри філософських досліджень*. Дніпропетровськ, 2017. Вип. 11. С. 102-110

5. Сегрегація. Вільна енциклопедія Wikipedia. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Сегрегація_\(суспільство\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Сегрегація_(суспільство)) (дата доступу: 12.02.2020)

6. Шевченко З. В. Словник гендерних термінів. Черкаси, 2016. URL: <http://a-z-gender.net/ua/teoriya-statevorolovo%D1%97-socializaci%D1%97-osobistosti.html> (дата доступу: 12.02.2020)

7. Mead M. Male and female a study of the sexes in a changing world. New York : W. Morrow, 1949. 477 p. URL: <https://www.worldcat.org/title/male-and-female-a-study-of-the-sexes-in-a-changing-world/oclc/2666993> (дата доступу: 03.02.2020)

8. Pollock, J. 1950's, Interview by William Wright, Summer 1950, p.140. URL: <https://ru.citaty.net/avtory/dzhekson-pollok/?page=2> (дата доступу: 03.02.2020)

9. Tagg, Ph. Address on the State of the Association. 3rd IASPM international conference, Montréal. 1985. p.18. URL: <https://www.tagg.org/articles/montreal.html> (дата доступу: 03.02.2020)

References

1. Gender Media Practices: A Handbook on Gender Equality and Non-Discrimination for Higher Education Students (2014). Under general. ed. team of authors Kyiv. (p.206) [in Ukrainian].
2. Dulia, T. P. (2015). Features of the influence of gender stereotypes on the development of adolescent personality. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University by name Shevchenko*. Chernihiv. № 128. (P. 100 – 103) [in Ukrainian].
3. Kostenko, L. Variable gender. The Gender Online project is Slavia's CHOO VAO. URL: https://www.slideshare.net/yuliachar1/ss-35863745?next_slideshow=1 [in Ukrainian] (viewed on February 12, 2020)
4. Poliuha, V. (2017). Gendered definitions of musical art in the educational system. *Anthropological dimensions of philosophical research*. Dnepropetrovsk, Issue, 11. (P. 102-110) [in Ukrainian].
5. Segregation. Free Encyclopedia Wikipedia. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Сегрегація_\(суспільство\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Сегрегація_(суспільство)) (viewed on February 12, 2020)
6. Shevchenko, Z.V. (2016). Glossary of Gender Terms. Cherkasy, URL: <http://a-z-gender.net/ua/teoriya-statevorolovo%D1%97-socializaci%D1%97-osobistosti.html> [in Ukrainian] (viewed on February 12, 2020)
7. Mead, M. (1949). Male and female a study of the sexes in a changing world. New York: W. Morrow, (p. 477) URL: <https://www.worldcat.org/title/male-and-female-a-study-of-the-sexes-in-a-changing-world/oclc/2666993> [in English] (viewed on February 03, 2020)
8. Pollock, J. (1950). Interview by William Wright, Summer. (p.140) URL: <https://ru.citaty.net/avtory/dzhekson-pollok/?page=2> [in English] (viewed on February 03, 2020)
9. Tagg, Ph. (1985). Address on the State of the Association. 3rd IASPM international conference, Montréal. (p.18) URL: <https://www.tagg.org/articles/montreal.html> [in English] (viewed on February 03, 2020)

Стаття надійшла до редакції 17.08.2020
Отримано після доопрацювання 15.10.2020
Прийнято до друку 25.10.2020